

Выводы. Таким образом, преимущества составления финансовой отчетности по международным стандартам действительно есть и они неопровержимы для большинства пользователей финансовой отчетности. МСФО можно расценивать как инструмент глобализации экономики, в условиях которой сопоставимость документации является необходимым фактором. Так как сравнительный анализ финансово-хозяйственной деятельности организаций из разных стран эффективен только в том случае, если она осуществляется на основе сопоставимой финансовой отчетности.

Источники и литература:

1. Распоряжение «Об одобрении применения международных стандартов финансовой отчетности в Украине», утвержденное КМУ от 24.10.07 г. № 911-р : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.nibu.factor.ua/info/Zak_basa/Z996/
2. Чайка В. Сравнительная характеристика мировых моделей бухгалтерского учета и финансовой отчетности / В. Чайка // Бухгалтерский учет и аудит. – 2005. – № 3.
3. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практ. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2004. – 880 с.
4. Ловинская Л. Г. Государственное регулирование бухгалтерского учета в Украине : [Электронный ресурс] / Л. Г. Ловинская. – Режим доступа : <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/psbu1/>
5. Коршикова Р. Приказ об учетной политике предприятия на 2003 год / Р. Коршикова // Все о бухгалтерском учете. – 2003. – № 4. – С. 9-11.
6. Международные стандарты финансовой отчетности. – М. : Аспери - АССА, 1998. – С. 78.

Нехайчук Д.В., Чос Є.О.

УДК 336.027

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Вступ. При визнанні державою права місцевих органів влади на їх організаційну та фінансову автономію постає проблема відповідного фінансового забезпечення, необхідного для здійснення місцевих програм економічного розвитку. А відтак виникає проблема обґрунтування економічного змісту фінансових ресурсів місцевих органів влади, визначення їх ролі у суспільному житті, дослідження складу місцевих фінансів, удосконалення механізму формування і використання фінансових ресурсів місцевих органів влади.

Постановка питання. Теоретичні основи сучасних наукових підходів до формування і використання ресурсної бази місцевих органів влади були закладені такими відомими зарубіжними фахівцями, як Г. Атаманчук, Е. Блейклі, Д. Б'юкенен, М. Вишегородцев, О. Зевальд, Р. Максгрейв та ін.

Проблеми делегування повноважень місцевим органам влади, зміцнення їх фінансової бази, оптимізації механізму формування місцевих бюджетів, визначення обсягів міжбюджетних трансфертів досліджували вітчизняні вчені О. Василик, О. Данілов, О. Дацій, В. Зайчикова, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, М. Свердан, С. Слухай, А. Соколовська, О. Сунцова, Л. Тарангул, І. Чугунов, С. Юрій та ін. Фахівці багато уваги приділяють проблемам формування доходів місцевих бюджетів, зміцненню податкового потенціалу регіонів, механізмам розрахунку міжбюджетних трансфертів тощо. Однак подальшого наукового обґрунтування вимагають теоретичні положення сутності фінансових ресурсів місцевих органів влади, методичні підходи до оцінки їх якості складу, положення щодо оптимізації розподілу повноважень між рівнями місцевої влади.

Метою дослідження є обґрунтування засад і напрямів удосконалення формування і використання фінансових ресурсів місцевих органів влади.

Виклад основного матеріалу.

Організація місцевої влади у будь-якій країні неможлива за відсутності хоча б однієї з таких умов: законодавчого забезпечення компетенції органів місцевої влади, належної кількості фінансових ресурсів, необхідних для виконання своїх функцій місцевими органами влади, державної підтримки місцевих органів влади через перерозподіл фінансових ресурсів. Таким чином, функціонування місцевих фінансів пов'язане із забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами місцевих рад та органів місцевого самоврядування.

Згідно з передовим світовим досвідом більша частина функцій органів місцевого самоврядування повинна фінансуватись за рахунок місцевого бюджету. Практика взаємовідносин між державним і місцевим бюджетом засвідчує необхідність продовжити практику стимулювання збільшення обсягів фінансових ресурсів територій, завдяки чому у розпорядженні місцевих бюджетів буде залишатись більше коштів за умови високих темпів нарощування обсягів доходів. Незважаючи на декларування принципу самостійності місцевих бюджетів, більша частина ресурсів держави акумулюється у державному бюджеті. В основі надходжень до місцевих бюджетів на сьогоднішній день лежать податки, які включають надходження від загальнодержавних податків і зборів, обов'язкових надходжень і платежів, які практично не пов'язані з діяльністю органів місцевого самоврядування. Зважаючи на те, що нормативи відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів змінюються щорічно, важко оцінити їх самостійність. До цього часу питома вага місцевих податків і зборів у місцевому бюджеті залишається низькою. Це негативно впливає на самостійність місцевих органів влади, оскільки перелік закріплених доходів за місцевим бюджетом може змінюватись щороку, а основу формування бюджету, як свідчить зарубіжний досвід, повинні становити місцеві податки і збори.

Природно, що із зменшенням власних доходів місцевого бюджету, які формуються за рахунок податкових надходжень, зростає роль міжбюджетних трансфертів.

Збільшення обсягу трансфертів з Державного бюджету звужує коло повноважень органів місцевого самоврядування і тим самим централізує визначення пріоритетів бюджетних видатків. Така ситуація не сприяє стимулюванню донорського фінансування потреб територіальних громад.

На сьогодні процеси бюджетної децентралізації в Україні хоча і широко декларуються, однак на практиці досить важко реалізуються. На нашу думку, для того щоб бюджетна децентралізація стала реальністю, реформи у сфері фінансового забезпечення місцевих органів влади мають проходити паралельно із реформами у сфері місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою.

На сьогодні функціонує 27 бюджетів регіонів, близько 700 бюджетів районів і міст обласного значення і близько 12000 бюджетів сільських рад та міст районного значення. Необхідно зазначити, що в Україні є багато адміністративно-територіальних одиниць, які мають окремий бюджет, але не мають власної доходної бази і не можуть її мати, оскільки кількість населення надто мала. Такі адміністративно-територіальні одиниці живуть винятково за рахунок трансфертів. На наш погляд, їх укрупнення дозволило б зменшити обсяги міжбюджетних трансфертів і посилити контроль за їх використанням.

Існуюча схема адміністративно-територіального устрою гальмує процеси бюджетної децентралізації. Наявна система також суперечить Європейській хартії місцевого самоврядування, оскільки має більше трьох рівнів устрою, а базові адміністративно-територіальні одиниці не є рівноправними, оскільки одні базові одиниці можуть входити до складу інших. Якщо адміністративно-територіальний устрій України не змінити, то немає сенсу тоді здійснювати подальшу бюджетну децентралізацію.

Необхідно зазначити, що адміністративно-територіальний устрій має вагомий вплив на організацію фінансових відносин між центром та регіонами. Загалом можна виділити дві основні моделі організації фінансових відносин. Перша модель заснована на конкретному закріпленні видів податків за відповідними рівнями управління. Фінансові органи влади здійснюють вирішальний вплив на податкову ініціативу (як у США). А місцева влада підлаштовується під податкову політику, хоча може і самостійно змінювати податкові ставки [3]. Для України така модель не є оптимальною, оскільки вона є унітарною державою з невеликою територією, з єдиною автономною республікою.

Друга модель фінансових відносин між регіонами і державою ґрунтується на розподілі податків за стабільними нормативами між рівнями управління. Модель ґрунтується на дольовій участі органів влади у створенні фінансів місцевого рівня, при цьому частка кожного рівня влади в податках фіксується їх компетенцією, як, наприклад, у ФРН. В Австрії, Іспанії, Люксембурзі місцеві органи влади отримують фіксований відсоток від прибуткового податку в країні, який зараховується до бюджетів усіх рівнів. У Бельгії, Канаді (крім провінції Квебек), Данії, Норвегії місцеві органи влади самостійно встановлюють додаткові місцеві надбавки до ставок податку, які надходять до центрального рівня. [3]. Така модель організації фінансових відносин між центром і регіонами може бути цілком адаптована до умов України.

У Польщі 1999 р. було запроваджено новий адміністративно-територіальний устрій, країну поділили на 16 воєводств і 384 повіти та гміни з повітовими правами. Після реформи фінансова система органів місцевої влади в Польщі функціонує на засадах доповнюваності та чіткого розподілу сфер державних послуг. Наприклад, гміни відповідають за початкову освіту, всі комунальні послуги, частину дорожньо-транспортного господарства, базові функції соціальної сфери та охорони здоров'я. Повіти мають дбати про розвиток середньої освіти, соціальне забезпечення, вирішувати деякі питання використання землі та місцевої політики працевлаштування. Воєводства уповноважені провадити регіональну політику, спрямовану на підвищення рівня життя населення. Центральний уряд відповідає за встановлення стандартів надання державних послуг та їх виконання [2].

Таким чином, польський досвід підтверджує необхідність проведення адміністративно-територіальної реформи, яка буде спрямована на укрупнення адміністративно-територіальних одиниць. Крім того, корисним для України буде досвід розподілу відповідальності за рівнями влади.

У Швеції під час реформи місцевого самоврядування 1991-1992 рр. фінансове забезпечення місцевих органів влади перетворилось на самостійний фінансовий інститут. Основними джерелами, за рахунок яких формуються фінансові ресурси місцевих органів влади, є місцеві податки, субсидії на вирівнювання податкових надходжень регіонів, незв'язані державні субсидії, цільові державні субсидії, позики тощо. Більше половини доходів формується за рахунок місцевих податків [2].

У Норвегії діє дворівнева система місцевого самоврядування – 19 графств і 431 муніципалітет. У половині норвезьких муніципалітетів мешкає менше 5000 осіб, і лише в 12 муніципалітетах кількість мешканців становить понад 50000 осіб. Проте на перспективу планується укрупнення муніципалітетів і приведення їх до загальноєвропейських стандартів. Норми щодо регіонального самоврядування не прописані в Конституції Норвегії, тому обов'язки муніципалітетів регулюються Парламентом Норвегії (Стортингом). У результаті муніципалітети і графства можуть робити більше, ніж зобов'язані законом, однак не можуть брати на себе відповідальність за те, що Стортинг доручив іншим гілкам і рівням влади.

Графства і муніципалітети виконують відмінні функції і мають автономні бюджети. Так, доходи муніципалітетів становлять 17,8 % від ВВП Норвегії. Кількість працівників муніципального сектору становить 20 % від зайнятого населення. Рівень безробіття у Норвегії – 3,4 %. Середній річний бюджет муніципалітету з 5000 жителів дорівнює 30 млн. євро на рік, 45 % прибутків муніципалітетів становлять доходи від податків, і понад 20 % – державні цільові і нецільові дотації муніципалітетам.

До зони відповідальності муніципалітетів відносяться: дитячі дошкільні заклади, початкова і середня неповна освіта, первинні пункти медичної допомоги, служби соціального страхування, догляд літніх людей та інвалідів, культура, спорт, церква, комунальне господарство (водогін, каналізація, вивіз сміття), місцеве планування і землекористування. Графства відповідають за старші класи середньої школи, середню спеціальну освіту та регіональний розвиток: дороги графства і громадський транспорт, регіональне планування і розвиток, розвиток бізнесу і промисловості, культури (музеї, бібліотеки). Утримання лікарень фінансується державою [2]. Отже, досвід Норвегії також свідчить про необхідність укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, що дозволить покращити систему контролю за використанням фінансових ресурсів та зменшити обсяги міжбюджетних трансфертів.

У Німеччині функції місцевого самоврядування реалізуються через землі, округи і общини. Дуже важливим елементом є не просто існування общин взагалі, а можливість виконувати общинами покладені на них функції із забезпечення необхідних послуг населенню. Так, доходи з реальних податків належать общинам, доходи з місцевих податків, податків на споживання і на предмети розкоші – общинам або у випадках, передбачених законодавством землі, – об'єднанням общин. У межах закону община надається право встановлювати порядок збирання податків. Якщо земля не має у своєму складі общин, то доходи за реальними і місцевими податками на споживання і предмети розкоші належать землі.

Місцеві бюджети формуються переважно за рахунок податків. Місцеві податки є важливим елементом формування бюджету общини і можуть збиратися лише відповідно до закону і незалежно від спеціальних послуг з боку самоврядування у відповідь. Община, як правило, має свої специфічні податки (на полювання, на собак, на казино тощо), а також натуральні податки – поземельні податки та промисловий податок. Поземельні і промислові податки називають натуральними, тому що об'єктами їх оподаткування є земельні ділянки або промислові підприємства. Однак найбільш вагомим для общин є прибутковий податок, у розпорядженні общин залишається 15 % від його надходжень. Збори можуть вводитися разові, наприклад, за розширення доріг у місті. У системі фінансового вирівнювання використовуються цільові і нецільові дотації [2].

Таким чином, у Європі склалася тенденція до укрупнення адміністративно-територіальних одиниць та посилення процесів децентралізації. Загалом здійснено чіткий розподіл обов'язків між місцевими органами влади і центральним урядом, для місцевих органів влади створено належні умови щодо можливостей мобілізувати необхідні фінансові ресурси для виконання своїх функцій.

Користуючись результатами європейського досвіду пропонуємо в першу чергу провести адміністративно-територіальну реформу відповідно до стандартів ЄС, а в подальшому на її основі впроваджувати процеси бюджетної децентралізації.

Укрупнення адміністративно-територіальних одиниць призведе до скорочення загальної кількості адміністрацій, що дозволить зекономити на витратах на державне управління. Створення тривірневої системи адміністративно-територіального устрою дозволить продовжувати процес фіскальної децентралізації найбільш ефективно, оскільки буде порівняно просто визначити, які послуги має надавати кожна адміністративно-територіальна одиниця та уникнути дублювання їх функцій. Завдяки ліквідації проміжних рівнів спрощується процес надання міжбюджетних трансфертів для фінансового вирівнювання територій та покращується ефективність міжбюджетних відносин, тому що встановлюються прямі відносини між державним і місцевими бюджетами.

Значення міжбюджетних трансфертів зростає разом із перерозподілом функцій центральних органів влади на користь місцевих, тобто із децентралізацією. Децентралізація не лише збільшує роль місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування, а й породжує необхідність пошуку нових підходів до здійснення фінансового вирівнювання – тобто забезпечення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами відповідно до видаткових функцій. Однак децентралізація передбачає зменшення обсягів міжбюджетних трансфертів. Після проведення адміністративно-територіальної реформи та реформ місцевого самоврядування обсяги міжбюджетних трансфертів скоротилися у Чехії – на 11 %, ФРН – 8 %, Угорщині – 21 %, Норвегії – 8 %, Польщі – 16 %. Отже, бажаного зменшення міжбюджетних трансфертів було досягнуто [6].

Реформа адміністративно-територіального устрою дозволить здійснити більш ефективний розподіл повноважень між органами місцевої влади та дасть можливість створити ефективну систему контролю за результативністю здійснюваних видатків. Як свідчить зарубіжний досвід, укрупнення адміністративно-територіальних одиниць дало можливість перерозподілити доходну базу місцевих органів влади та оптимізувати видаткову частину місцевих бюджетів, що дозволило скоротити потребу у дотаціях і зменшило обсяги міжбюджетних трансфертів.

Досліджуючи проблемні питання формування фінансового забезпечення місцевих органів влади, вчені по-різному підходять до шляхів їх вирішення. Так, О. Тулай, М. Мних акцентують увагу на тому, що діюча структура місцевих бюджетів не є досконалою, бо частка надходжень від власних джерел, насамперед від місцевих податків та зборів, зовсім невелика. Найбільша питома вага в доходах місцевих бюджетів сьогодні належить надходженням від загальнодержавних податків і зборів, а також інших надходжень, які практично не пов'язані з власною діяльністю місцевих органів влади [7, 8]. База оподаткування місцевими податками і зборами розташована нерівномірно, 3/4 усіх надходжень забезпечують лише комунальний податок та ринковий збір. Найпоширенішою є думка, що реальне збільшення доходної частини місцевих бюджетів можливе шляхом: введення нових місцевих податків, перерозподілу частини загальнодержавних податків на місцевий рівень, збільшення величини міжбюджетних трансфертів [3; 9]. Таким чином, можна виділити

два базових напрями зміцнення доходної бази місцевих бюджетів. Перший напрям – ліквідація непродуктивних місцевих податків, другий – запровадження нових, більш ефективних.

Ряд вітчизняних фахівців вважає, що зміцнити доходну базу місцевих бюджетів можна за рахунок запровадження податку на нерухомість. Зокрема, С.В. Вишняков вважає, що «... следует признать логичным избрание в качестве альтернативного объекта налогообложения стоимость принадлежащего гражданам недвижимого имущества. Дело в том, что, во-первых, его можно рассматривать как показатель части суммы прошлых доходов и прошлого потребления, а поэтому, благодаря налогу на имущество, способность индивида платить, которой он обладал в прошлом, не будет проигнорирована. Во-вторых, недвижимое имущество представляет собой долгосрочные активы, которые могут быть трансформированы в более ликвидную форму – деньги. Разумеется, сделать это не всегда просто, но тем не менее, отрицать такую возможность было бы неправильно» [10].

- І. Лунина вважає, що податки, які надходять до місцевих бюджетів, повинні відповідати таким вимогам:
- вони не повинні мати значних регіональних відмінностей, якщо такі відмінності не пов'язані з наданням місцевих благ і послуг;
 - не бути особливо чутливими до кон'юнктурних коливань;
 - дія податків, що надходять до місцевих бюджетів, повинна бути обмежена відповідною територією або ж бути платою за послуги, які надаються на місцевому рівні [11].

Суттєвим джерелом наповнення доходної бази місцевих бюджетів можуть стати екологічні податки за умови відповідного їх реформування з урахуванням зарубіжного досвіду. Про необхідність реформування екологічних податків в Україні фахівці ведуть мову давно, однак ґрунтовних напрацювань у цій сфері дуже мало.

Ще одним важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів може стати єдиний податок, який сплачують суб'єкти підприємницької діяльності.

В умовах недостатньої сильної фінансової бази місцевих органів влади особливу увагу необхідно звернути на оптимізацію видатків місцевих органів влади [12].

З функціонального погляду основна частина видатків бюджету місцевих органів влади спрямована на соціальні сектори. Сукупні видатки на пенсії, соціальний захист і соціальну допомогу становлять 20 % ВВП, наступне місце посідають видатки на освіту і охорону здоров'я, частка цих видатків зростає з року в рік. Тобто з року в рік збільшується навантаження із соціальних виплат на видаткову частину місцевих бюджетів. Аналогічними темпами зростають тільки видатки на державне управління.

На нашу думку, це говорить не про необхідність скорочення видатків на ці галузі, а про підвищення контролю за ефективністю їх здійснення, встановлення взаємозв'язку між обсягами здійснених видатків та результатами діяльності відповідних установ.

Висновки.

На наш погляд, виходом із ситуації, що склалася, може бути переведення частини установ, які фінансуються за рахунок місцевих бюджетів, на комерційний розрахунок, або створення у їх структурах комерційних підрозділів. Прикладом може бути створення приватних підприємств-перевізників для розвантаження комунального транспорту, що успішно уже впроваджується у багатьох регіонах України.

Прикладом використання елементів комерційного розрахунку може бути організація позашкільної роботи з учнями шкіл силами самих шкіл.

Основу фінансових ресурсів місцевих органів влади становлять доходи місцевих бюджетів відповідних територій. Однак протягом останніх років частка місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України зменшується. Більшість місцевих бюджетів більше як на 50 % сформовано за рахунок міжбюджетних трансфертів, питома вага місцевих податків і зборів залишається вкрай низькою, що свідчить про відсутність податкової бази формування місцевих бюджетів.

Реформування трансфертної політики та системи формування доходів і видатків місцевих органів влади має відбуватися паралельно із адміністративними і територіальними реформами. Подальша реалізація принципів децентралізації місцевих органів влади і їх функцій може відбутися тільки після здійснення адміністративно-територіальної реформи.

Збільшення доходної частини місцевих бюджетів має відбуватися паралельно із скороченням видаткової.

Джерела та література:

1. Зевальд О. Значение местного самоуправления и его модели в европейских странах / О. Зевальд. – М. : Фонд Ф. Науманна, 1996. – С. 27-30.
2. Зайчикова В. В. Системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в європейських країнах : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг, кредит / В. В. Зайчикова. – К., 2003. – 192 с.
3. Зелена книга. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=96>.
4. Турияница М. М. Удосконалення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері міжбюджетних відносин / М. М. Турияница // Фінансова система України : зб. наук. праць. – Острог : Вид-во «Національний університет «Острозька академія», 2007. – Вип. 9. – Ч. 1. – С. 375-385.
5. Суховірська О. Б. Фінансові ресурси місцевих органів влади / О. Б. Суховірська // Фінанси України. – 2002. – № 11. – С. 61-67.

6. Світові методи муніципального управління вже в Україні. Досвід готовий до поширення : [Електронний ресурс] // Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень. – 2006. – №. 4. – Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua>.
7. Тулай О. Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів та напрями їхнього вирішення / О. Тулай // Наука молода. – 2007. – № 8. – С. 109-114.
8. Мних М. В. Роль та значення місцевих фінансів у розвитку місцевого самоврядування / М. В. Мних // Економіка, фінанси, право. – 2004. – № 2. – С. 15-17.
9. Кравченко В. Проблеми становлення місцевих фінансів в Україні / В. Кравченко // Економічний часопис. – 1998. – № 1. – С. 28-30.
10. Вишняков С. В. Місцеві бюджети / С. В. Вишняков // Фінанси України. – 2001. – № 10. – С. 11-16.
11. Луніна І. О. Міжбюджетні відносини в Україні: концептуальні підходи до реформування / І. О. Луніна // Економіка України. – 2002. – № 5. – С. 10-16.
12. Шевчук Н. Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України та особливості їх побудови / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 202-207.

Перзеке Н.Б., Шигалёва В.В.

УДК 336.717:339.747.(447.75)

ВЛИЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА НА ДЕПОЗИТНЫЙ РЫНОК АР КРЫМ И УКРАИНЫ

Постановка проблемы. Экономический кризис оказал влияние на многие сферы экономики, в том числе на банковскую систему. Банки активно разрабатывают стратегии посткризисного развития, предусмотрев адекватные системы управления рисками, прибыльностью, ликвидностью, капиталом. В связи с этим изучение проблем влияния экономического кризиса на депозитный рынок приобретает особое значение и интерес.

Степень изученности. В последние годы специалисты банковского дела отмечают возрастающее влияние депозитной политики банков на развитие их деятельности. Вместе с тем недостаточная разработанность теоретических основ формирования, проблем практической реализации и методов оценки депозитной политики ослабляет ее воздействие на улучшение количественных и качественных показателей функционирования банков и банковской системы в целом. Имеется немало публикаций рассматривающих отдельные аспекты влияния кризиса на депозитный рынок, но в то же время этот вопрос требует дальнейшего исследования.

Цель. На примере банковской сети Автономной Республики Крым и банковской системы Украины оценить влияние экономического кризиса на депозитный рынок.

Основное содержание.

Для оценки влияния экономического кризиса на депозитный рынок АР Крым и Украины, необходимо провести анализ депозитного рынка с 2007 по 2012 гг., включая докризисный, кризисный и посткризисный периоды.

В Автономной Республике Крым в результате экономического кризиса в 2009 году на банковских депозитах сократился объем депозитов в национальной валюте, однако за счет некоторого прироста средств в иностранной валюте общий объем хоть и не значительно, но вырос.

Таблица 1. Обязательства банков, работающих в Крыму, по привлеченным средствам.

Показатели		По сост. на 01.01.2008	По сост. на 01.01.2009	По сост. на 01.01.2010	По сост. на 01.01.2011	По сост. на 01.11.2011
	ВСЕГО	6128949	7169663	7228490	10019000	11271000
1. По видам валют	- в нац. валюте	4088032	4016354	3821277	5680773	6413199
	удельный вес,	66.7	56.0	52.9	56.7	56.7
	- в иностр. валюте	2040918	3153309	3407213	4338227	4857801
	удельный вес, %	33.3	44.0	47.1	43.3	31.3
2. По срочности	- до востребования	2097588	1748013	2221895	2973000	3525000
	удельный вес, %	34.2	24.4	32.5	29.7	31.3
	В том числе					
	- переводные	2027952	1700600	2185187	2942546	3493723
	- прочие	69636	47413	36708	30454	31277
	По видам валют					
	- в нац. валюте	1686203	1307869	1550417	2137000	2460000
	- в ин. валюте	411384	440144	671479	836000	1065000
	- срочные	4031361	5421649	5006594	7046000	7746000
	удельный вес, %	65.8	75.6	67.5	70.3	68.7
В том числе						
- краткосрочные	1399863	2047148	3328063	5021103	5523050	
- долгосрочные	2631498	3374501	1678530	2024897	2222950	
По видам валют						
- в нац. валюте	2401827	2708484	2270859	3544000	3953000	
- в ин. валюте	1629533	2713165	2735734	3502000	3793000	

Источник: составлено автором по отчетным данным бюллетеней ГУ НБУ в АР Крым [2,3,4,5]

На срочных депозитах, наблюдалось сокращение. Однако по депозитам до востребования наблюдавшееся сокращение остатков средств в 2008 году, в 2009 году сменилось ростом на 8,1%.

Что касается обязательств банков по средствам привлеченным на счета субъектов хозяйственной деятельности (таблица 2) в период экономического кризиса на банковских депозитах наблюдалась такая